

Muuttaako vai myllertääkö puhtaiden ajoneuvojen direktiivi kuntien hankintoja?

Kuntamarkkinat 10.9.2020

Ohjelma

- Avaus, puheenjohtaja Vesa Peltola, Kuntaliitto
- Puhtaiden ajoneuvojen direktiivi ja Kuntaliiton näkökohtia kansalliseen toteutusmalliin, Johanna Vilkuna, Kuntaliitto
- Direktiivin kansallinen täytäntöönpano ja siihen valmistautuminen, Taneli Varis, KEINO-osaamiskeskus, Motiva
- Mitä tämä käytännössä tarkoittaa, Olli Jylhä, Julkisten hankintojen neuvontayksikkö, Kuntaliitto

Puhtaiden ajoneuvojen direktiivi

Puhtaiden ajoneuvojen (Clean Vehicles) direktiivi

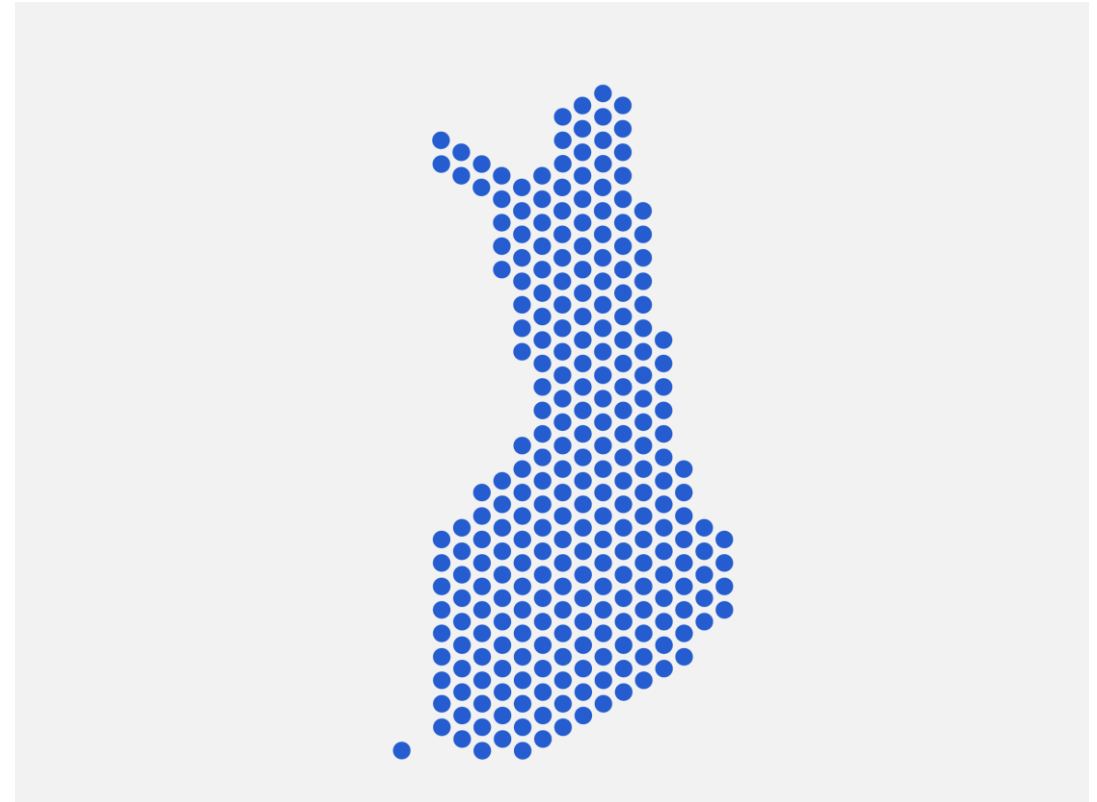
- EU edistää puhtaiden ajoneuvojen markkinoita julkisten hankintojen kautta.
- Tarkoituksena on lisätä nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta tehtäessä julkisia ajo-neuvo- ja kuljetuspalveluhankintoja
- Tavoitteet ovat jäsenmaakohtaisia. Direktiivi on jäsenmaata velvoittava.
- Nykyinen direktiivi vuodelta 2009.
- Kansallinen lainsäädäntö saatettava voimaan viimeistään 1.8.2021.
- Koskee uusia hankintasopimuksia.

- Julkisen sektorin ajoneuvo- ja palveluhankinnat
 - Ajoneuvojen ostaminen, vuokraaminen, leasing, osamaksukauppa.
 - Liikennepalvelujen kuten joukkoliikenne- ja henkilökuljetuspalvelujen sekä jätekeräys- tai postipalvelujen hankinnat.
- Koskee **uusia hankintoja tai sopimuksia**, jotka ylittävät **EU-kynnysarvot**
 - Tavara- ja palveluhankintojen EU-kynnysarvot tällä hetkellä 214 000 € ja erityisalojen hankinnoissa 428 000 €
 - Valtion keskushallintoviranomaisille kynnysarvo 139 000 €

- **Direktiivi ei koske**
 - M3 alaluokan 2 ja 3 linja-autoja, joita käytetään tyypillisesti kauko- ja ELY-liikenteessä
 - kaksi- ja kolmipyöräisiä ajoneuvoja, eikä esim. maa- ja metsätaloudessa käytettäviä ajoneuvoja
- **Jäsenvaltio voi vapauttaa** eräät ajoneuvot vaatimuksista
 - esteettömät M1-ajoneuvot, hälytysajoneuvot, asevoimien käytössä olevat ajoneuvot sekä rakennus-työmaiden ajoneuvot.

Direktiivin toteutuksen ajanjaksot

- Hankinta-ajanjaksot, joita direktiivi koskee ovat:
 - vuoden 2021 elokuusta vuoden 2025 loppuun
 - vuoden 2026 alusta vuoden 2030 loppuun
- **Jäsenmaan tulee saavuttaa** ajanjaksojen kuluessa direktiivissä määritetyt jäsenmaakohtaiset prosentuaaliset vähimmäismäärät puhtaille ajoneuvoille julkisissa hankinnoissa.

Henkilö- ja pakettiautoille asetetut vaatimukset

2021-2025

2026-2030

38,5%
ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

M1, M2
N1

Puhtaaksi henkilö- ja pakettiautoksi katsotaan ensimmäisen hankinta-ajanjakson aikana enintään **50 CO₂ g/km** päästöinen ajoneuvo

Toisen hankinta-ajanjakson aikana puhtaaksi henkilö- ja pakettiautoksi katsotaan **0 CO₂ g/km** päästöinen ajoneuvo

38,5%
ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

Raskaalle kalustolle asetetut vaatimukset (N2 ja N3)

2021-2025

9%
ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

2026-2030

15%
ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

N2, N3

Puhtaaksi ajoneuvoksi luokitellaan ajoneuvo, joka kulkee **100%** jakeluinfradirektiivin 2014/94/EU määritelmän mukaisella **vaihtoehtoisella polttoaineella** (biopolttoaine, sähkö, kaasu tai vety)

Biopolttoaineiden osalta vaatimuksena on, että tuotannossa ei ole käytetty ns. high-ILUC raaka-aineita

Linja-autoille asetetut vaatimukset

2021-2025

2026-2030

41%

ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

Täyssähköbusseja
20,5%

M3

Puhtaaksi ajoneuvoksi luokitellaan ajoneuvo, joka kulkee **100%** jakeluinfradirektiivin 2014/94/EU määritelmän mukaisella **vaihtoehtoisella polttoaineella** (biopolttoaine, sähkö, kaasu tai vety)

Biopolttoaineiden osalta vaatimuksena on, että tuotannossa ei ole käytetty ns. high-ILUC raaka-aineita

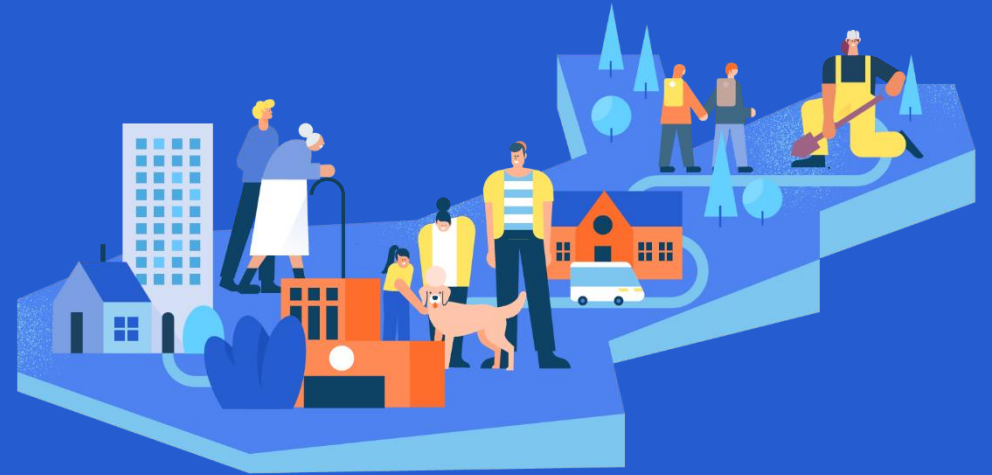
Soveltamisala **ei koske** kaukoliikenteen linja-autoja

59%

ajoneuvoista
tulee olla
puhtaita

Täyssähköbusseja
29,5%

Kuntaliiton näkökohtia kansalliseen toteutusmalliin

Kuntaliiton tavoite:

Kansallinen ratkaisu, joka edistää puhtaiden ajoneuvojen käyttöönottoa ja on käytännössä toteutettavissa kunnissa.

Tulee pyrkiä malliin joka:

1/2

- 1. pitäytyy soveltamisalan osalta direktiivin tasolla ja hyödyntää sallitut poikkeukset**, mm. esteettömien M1-luokan ajoneuvojen ja pelastustoimen erikoisajoneuvojen osalta.
- 2. asettaa julkisille hankintayksiköille lähtökohtaisesti samantasoiset vaatimukset**. Jos halutaan korkeampia vaatimuksia, valtion tulee toimia itse esimerkkinä niiden toteutuksessa. Päävastuu korkeampien vaatimusten toteutuksesta ei voi olla joukolla isoja kaupunkeja.
- 3. hyödyntää ja edistää markkinoita tehokkaasti, eikä eriytä niitä nostaen hankintahintoja**. Vahvasti eriytetty malli heikentäisi hankintayksiköiden mahdollisuuksia hankkia edullista puhdasta kalustoa ja kuljetuspalveluita. Se voisi muodostua myös esteeksi alueellisille tai valtakunnallisille yhteishankinnoille.

Tulee pyrkiä malliin joka:

2/2

- 4. määrittää selkeät menettelyt niihin tilanteisiin, joissa hankittavaan käyttötarkoitukseen ei saada markkinoilta puhdasta kalustoa.** Mitään hankintayksikköä ei tule asettaa sellaiseen asemaan, että sen tulisi hankkia puhdasta kalustoa hinnalla millä hyvänsä.
- 5. pitäytyy etenkin direktiivin ensivaiheen toimeenpanossa hankintayksiköiden sanktioinnista.** Lainsäädännön jalkauttamisessa on erittäin tärkeää tarjota hankintayksiköille riittävästi tukea ja neuvontaa lainsäädännön soveltamisessa ja kannusteita direktiivin tason ylittävään toteutukseen.
- 6. Seuraa Suomen tavoitteita maatasolla.** Olennaista ei ole se, täyttääkö jokainen hankintayksikkö tavoitteet, sillä resurssit ja olosuhteet vaihtelevat alueittain ja kunnittain ja myös isojen kaupunkien välillä.

KUNTA LIITTO

Direktiivin kansallinen täytäntöönpano ja siihen valmistautuminen

Taneli Varis, Motiva

Mikä KEINO -osaamiskeskus?

Kuuden organisaation muodostama konsortio,

joka tarjoaa **keinoja hankkia kestävästi ja innovatiivisesti.**

Sisältö

1. Täytäntöönpanon näkökulmia
2. Valmistautuminen voimaantuloon
3. Tukea direktiivin vaikutuksiin varautumiseen

Aikataulua täytäntöönpanolle

2019-2020

- Direktiivi hyväksytty 7/2019
- LVM esiselvitys 1/2020

Käynnissä

- Hallituksen esitys lausunnoille (syksy 2020?)
- Hallituksen esitys eduskunnalle (loppuvuosi 2020?)

2021-2022

- Lainsäädäntö saatettava voimaan 8/2021
- Komissiolle ilmoitettava täytäntöönpanosta viimeistään 8/2022

Näkökulmia täytäntöönpanoon

- Direktiivin vaatimukset ovat jäsenmaita koskevia, niihin pääsemiseen valittava tapa hyvin vapaa
 - Periaatteessa mahdollista sekä puhtaita ajoneuvoja koskevien vähimmäisvaatimusten määrääminen että kannustaminen niihin.
- Kaikkien hankintojen osalta ei ehkä välttämättä tarvita voimakkaita toimenpiteitä?

Esillä olleita vaihtoehtoja täytäntöönpanolle 1/2

1. Samat vaatimukset kaikille hankintayksiköille

- Ei huomioi alueellisia eroja (markkinatilanne, etäisyydet, päästökustannukset, jakeluinfra...)
- Ei huomio hankintayksiköiden eroja tiedollisissa valmiuksissa

2. Tavoitteet toimijoittain (joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset, kunnat, valtionyhtiöt, kuntayhtymät)

- Ei huomioi alueellisia eroja (markkinatilanne, etäisyydet, päästökustannukset, jakeluinfra...)

3. Tavoitteet alueittain

- Kuntien tasapuolinen kohtelu? Jätetäänkö päävastuu liiaksi suurille kaupungeille?
- Markkinat eriytyvät voimakkaasti

Esillä olleita vaihtoehtoja täytäntöönpanolle 2/2

4. Yhdistelmä edellisiä?

- Täytäntöönpanon pohjaksi laadittu esiselvitys suosittaa tavoitteiden eriyttämistä maakunnittain ja lisäksi suurimpien kaupunkien ja joukkoliikenteen toimivaltaisten viranomaisten käsittelyä erikseen.

Valmistautuminen direktiivin vaikutuksiin

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

10.9.2020

Direktiivin kansallinen täytäntöönpano ja
siihen valmistautuminen

23

»» hankintakeino.fi

*”Tätä direktiiviä sovelletaan **vain sopimuksiin, joista on lähetetty tarjouskilpailukutsu 2 päivän elokuuta 2021 jälkeen** tai, jos tällaista kutsua ei aiota lähettää, joiden osalta hankintaviranomainen tai hankintayksikkö on aloittanut hankintamenettelyn kyseisen päivän jälkeen.* ”

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

»» hankintakeino.fi

Valmistautuminen direktiivin vaikutuksiin

- Tarvetta kokonaisvaltaisille käyttövoimatarkasteluille ja selkeälle strategialle.
- Tulevien vuosien hankintojen ja sopimuskausien pituuden läpikäyminen.
- Jakelu- ja latausinfra tilanne ja toteutustavat keskeisiä toteutettavuudelle.
 - Perehtyminen tukimuotoihin ja mm. energiatehokkuusdirektiivin vaatimukseen kannattaa.
- CVD -direktiivin vaikutusten ulkopuolellekin jäävien ajoneuvojen määrä merkittävä esimerkiksi kuntien hiilineutraaliustavoitteiden kannalta.

Tukea direktiivin vaikutuksiin varautumiseen

Kiinnostuitko? ota yhteyttä:

Taneli Varis

taneli.varis@motiva.fi

Vähäpäästöisten liikenteen hankintojen kehittäjäryhmä

- Julkisille hankkijoille
- Tavoitteena puhtaiden ajoneuvojen direktiiviin varautuminen
- Toimintamuotona etätapaamiset ja tiekarttatyö
- [Lisätietoa KEINO:n sivuilla](#)

Kiitos!

taneli.varis@motiva.fi

KEINO

KESTÄVIEN JA INNOVATIIVISTEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
VERKOSTOMAINEN OSAAMISKESKUS

»» hankintakeino.fi

JHNY

Mitä tämä käytännössä tarkoittaa

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

Hankinta-asiantuntija Olli Jylhä

Soveltamisala

- Koskee ajoneuvohankintoja omaksi, vuokraamalla tai leasingilla (tavarahankinta)
- Koskee seuraavien CPV-koodien mukaisia palveluhankintoja:
 - 60112000-6 Joukkoliikennepalvelut maanteitse
 - 60130000-8 Matkustajien erikoiskuljetukset
 - 60140000-1 Tilausmatkustajaliikenteen palvelut
 - 90511000-2 Jätteiden keruupalvelut
 - 60160000-7 Tieliikenteen postikuljetukset
 - 60161000-4 Pakettien kuljetuspalvelut
 - 64121100-1 Postin jakelupalvelut
 - 64121200-2 Pakettien jakelupalvelut

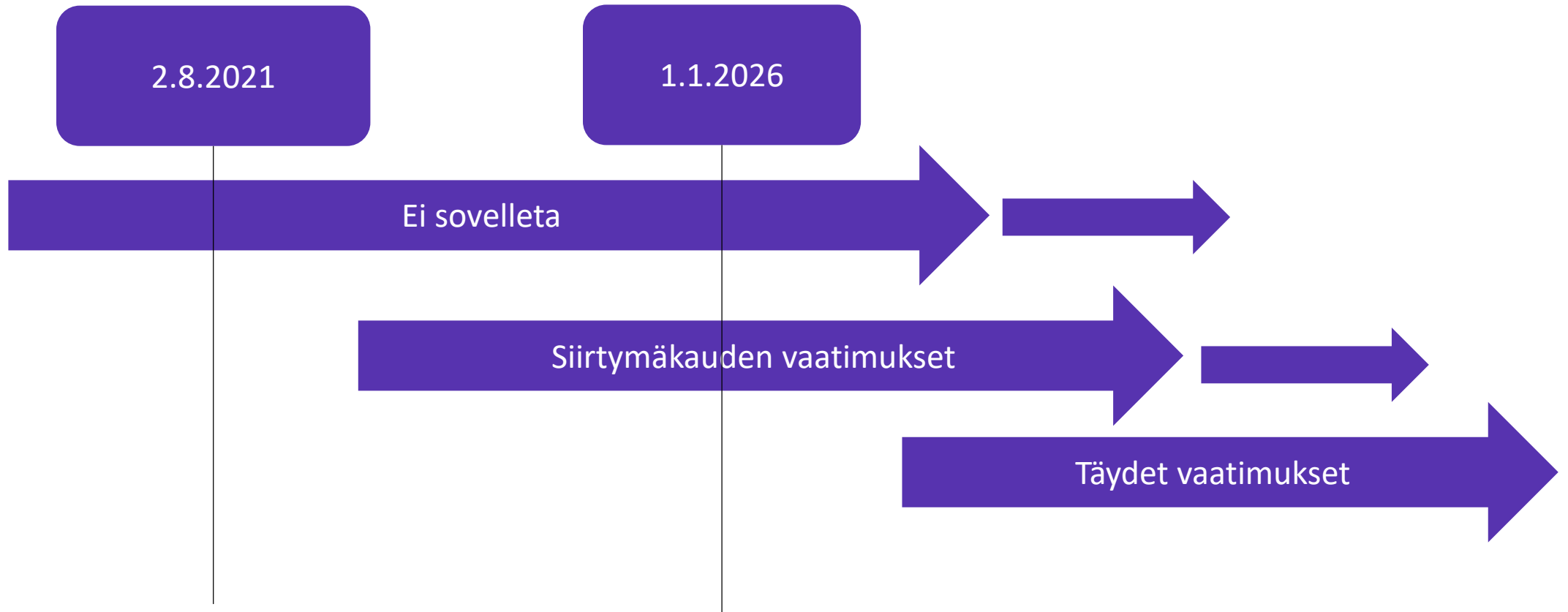
Valtio	Kunnat	Erityisalat
139 000€	214 000€	428 000€

Suomelle asetetut päästövaatimukset

Ajoneuvo	2.8.2021	1.1.2026	Voimanlähde
Henkilö- ja pakettiautot	38,5% (max CO2 50g/km)	38,5%	Sähkö
Raskaat ajoneuvot	9%	15%	Sähkö, bio, vety, kaasu
Linja-autot	41% joista sähköä 20,5%	59% joista sähköä 29,5%	Sähkö, bio, vety, kaasu

- Kansallisessa toteutuksessa käytännössä kaupungeille kovemmat vaatimukset ja muille kunnille kevyemmät

Direktiivin käyttöönotto

Avoimia kysymyksiä toteutuksesta:

- Koskeeko dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtyjä sopimuksia?
- Koskeeko sopimusmuutoksen jälkeisiä sopimuksia?
- Miltä osin käyttöoikeussopimukset ovat soveltamisen piirissä?
- Kuinka hankintoja seurataan ja raportoidaan?
- Miten esim. taksipalvelujen CPV-koodi, tulee soveltamisalan piiriin?
- Miten velvoitteet lasketaan yhdessä kilpailutettujen hankintojen osalta?
- Miten velvoitteet lasketaan valtion toimijoiden, kuntayhtymien ja kuntien osakeyhtiöiden osalta?

Miten hankintayksikön kannattaa varautua direktiivin toimeenpanoon

- Selvitä hankintayksikön ajoneuvokanta
- Selvitä hankintayksikön soveltamisalan piiriin kuuluvien palveluhankintojen määrä
- Arvioi aloitetaanko kilpailutus ennen vai jälkeen 2.8.2021
- Keskustele ja informoi potentiaalisia palvelutuottajia vaatimuksen aikataulusta ja sisällöstä

Käytännön toteutus

- Ajoneuvohankinat omaksi, vuokraamalla tai leasingilla:
 - Hankintayksikkö vuokraa tai liisaa direktiivin mukaisia ajoneuvoja vaaditun prosenttiosuuden verran
 - Hankintayksikön kannattaa arvioida organisaation sisäisesti mitkä ajoneuvot soveltuvat parhaiten direktiivin mukaisiksi
- Palveluhankinnoissa (esim. VPL-, SHL- ja koulukyydit)
 - Riittävä osuus direktiivin mukaisina ajoneuvoina
 - Erilaisia toteutusvaihtoehtoja: huomioidaan pisteytyksessä, kilpailutetaan omana osa-alueenaan, veloitetaan välityskeskus vastaamaan siitä että riittävä osuus ajoneuvoista täyttää vaatimuksen

JH

JULKISTEN
HANKINTOJEN
NEUVONTAYKSIKKÖ

NY